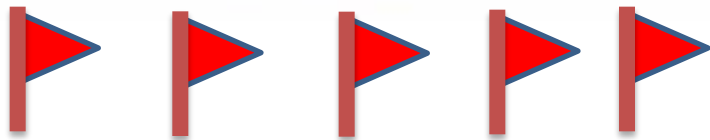
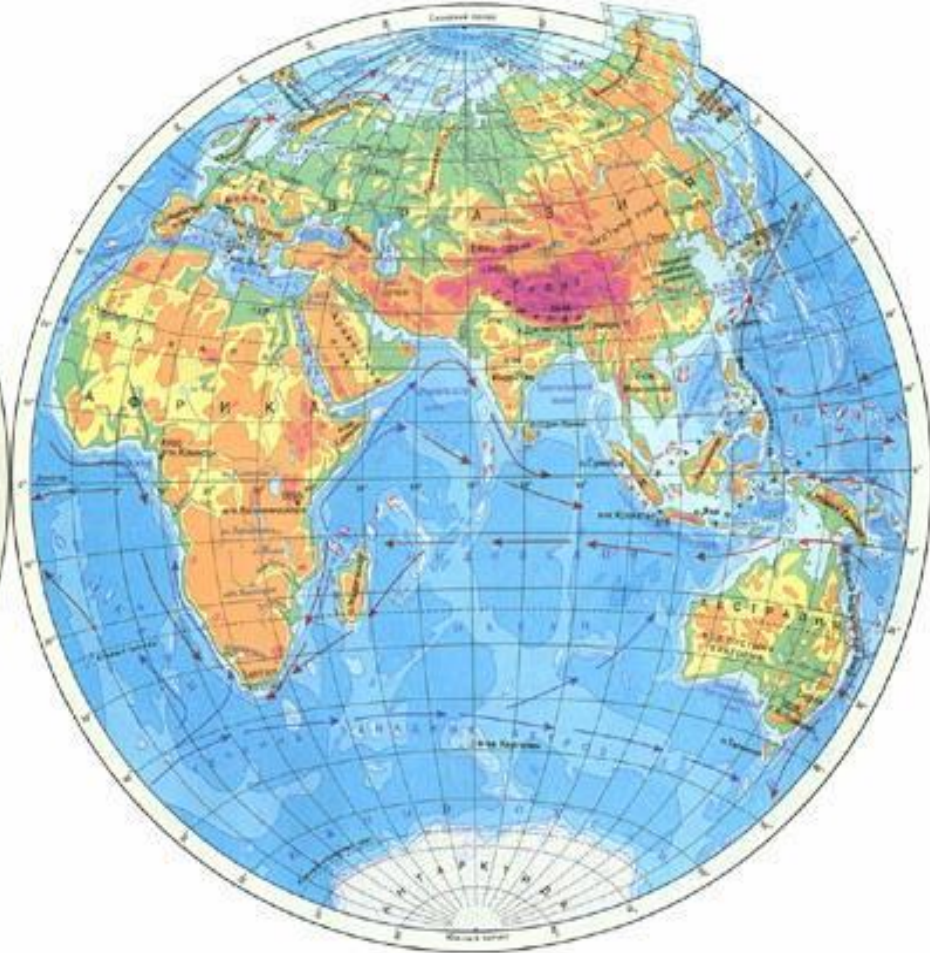

Сәяхәтәбезне башлайбыз

Западное полушарие

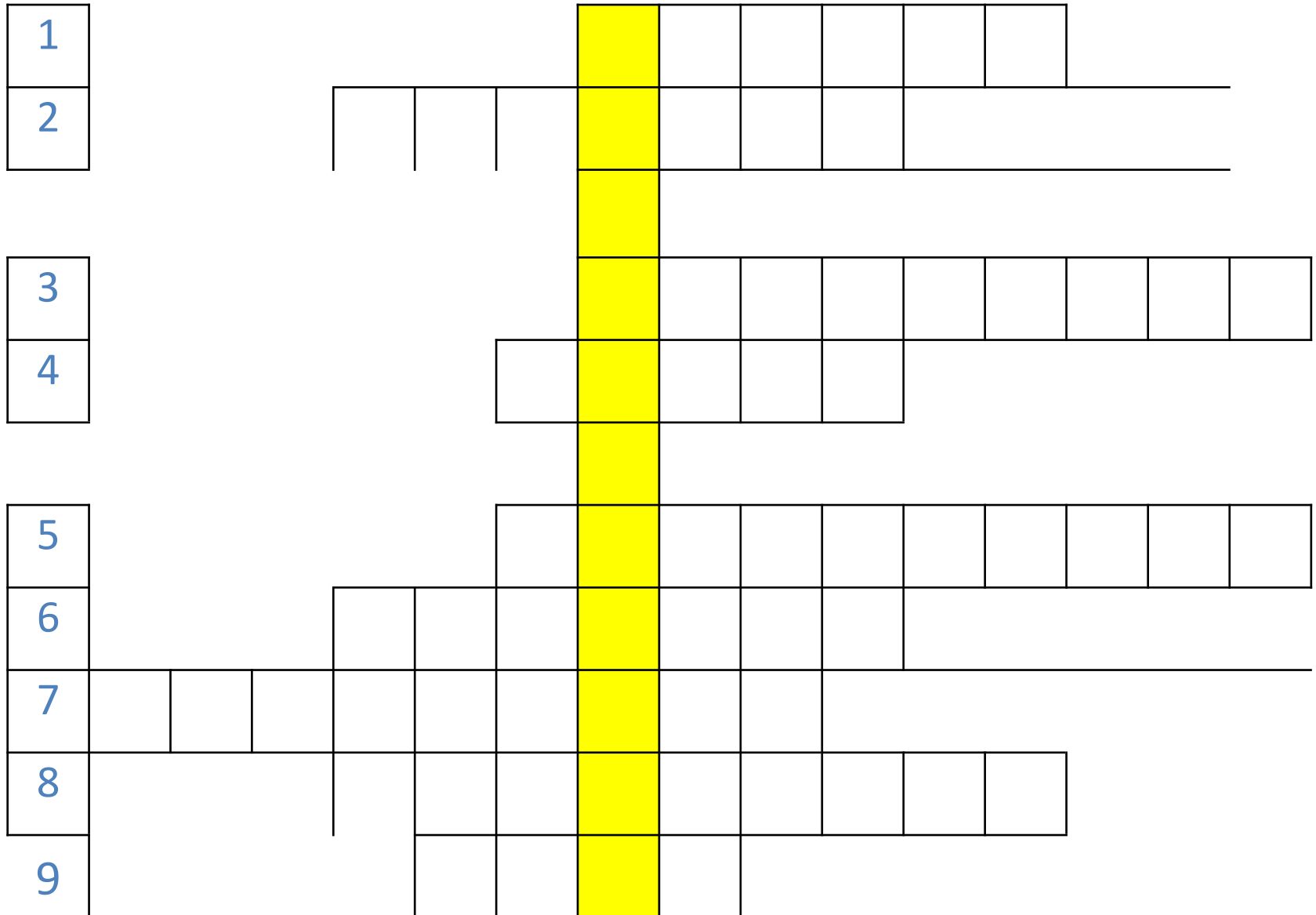
Восточное полушарие

МАТЕРИК ЕВРАЗИЯ

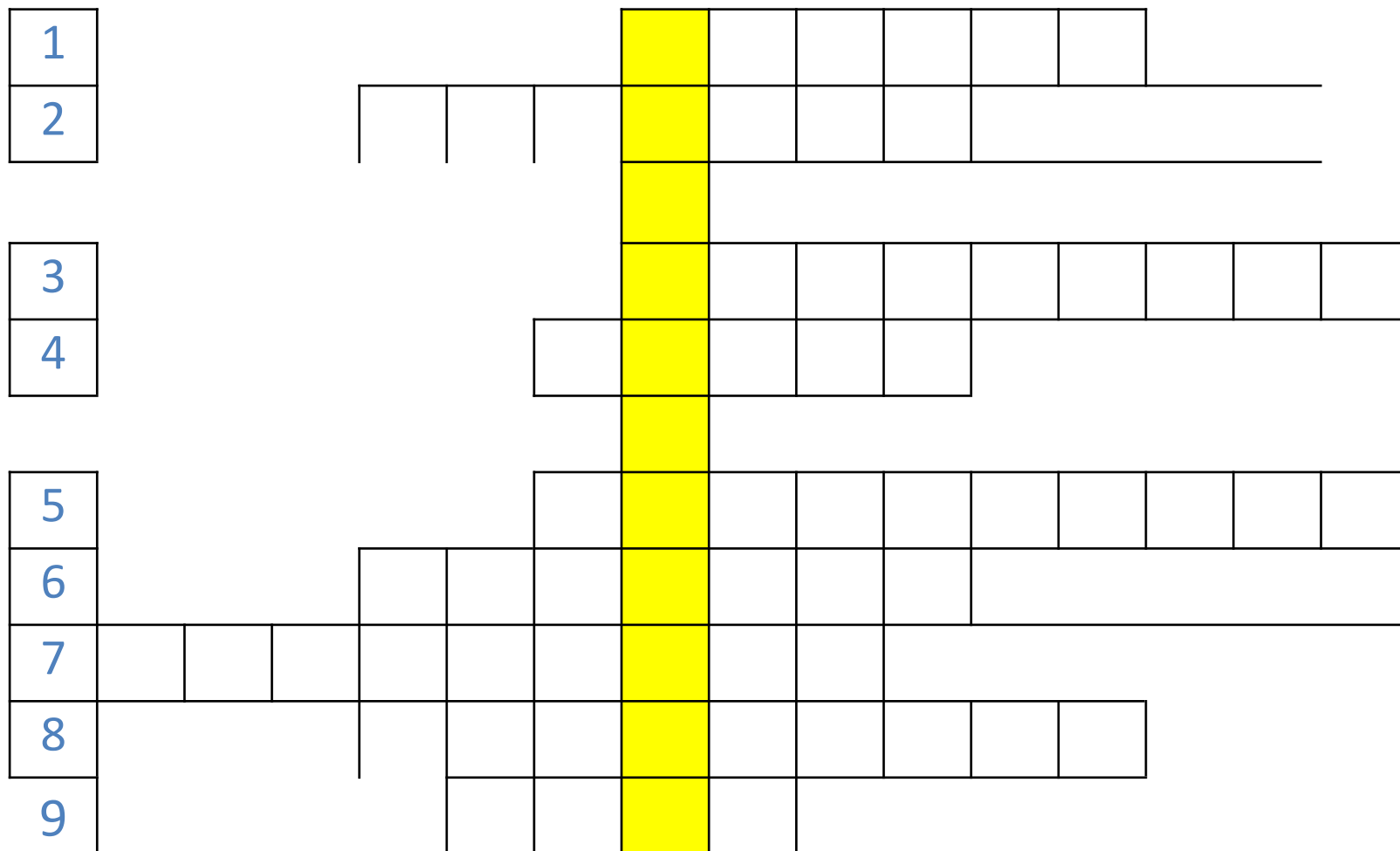

Географик кроссворд

Географик кроссворд

1. Иң яшь географик эзләнү методы?

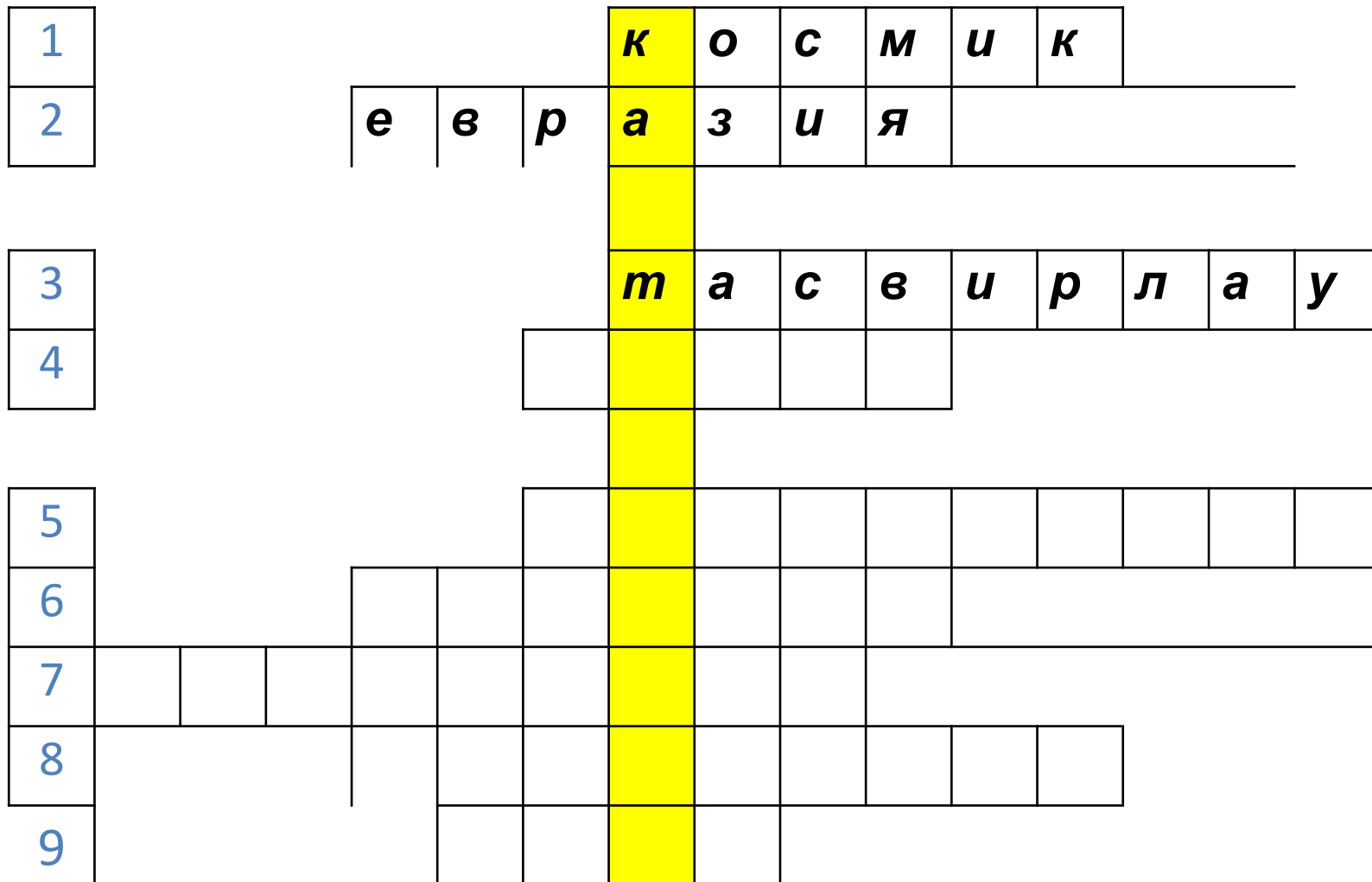
Географик кроссворд

3. Иң борынғы географик эзләнү методы?

[illegible]

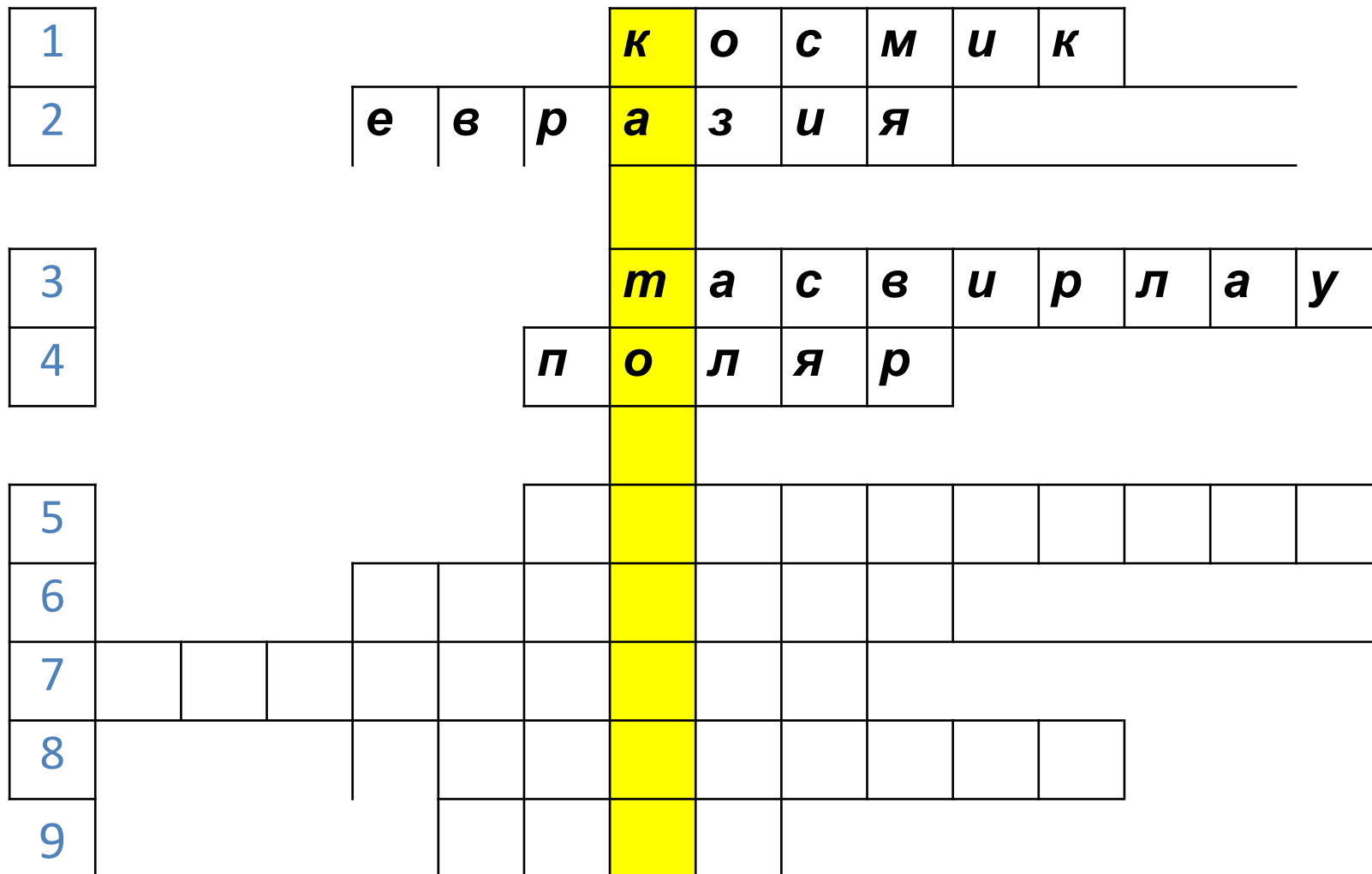
Географик кроссворд

4. Жирнең нинди радиусы 6345км тәшkil итә?

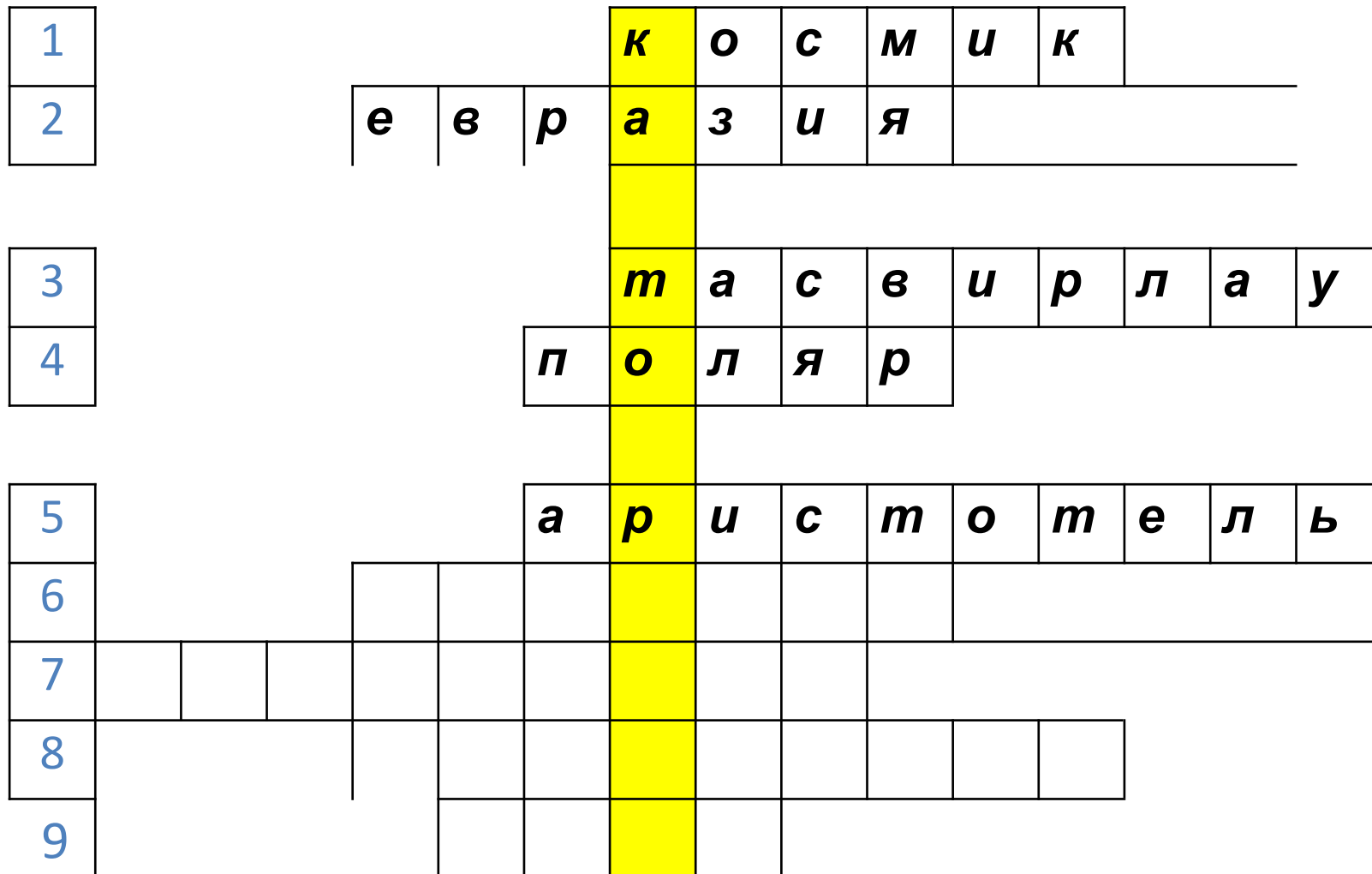
Географик кроссворд

5. Жірнең шар формасында булуы турында беренче дәлилләрне жыйган философ

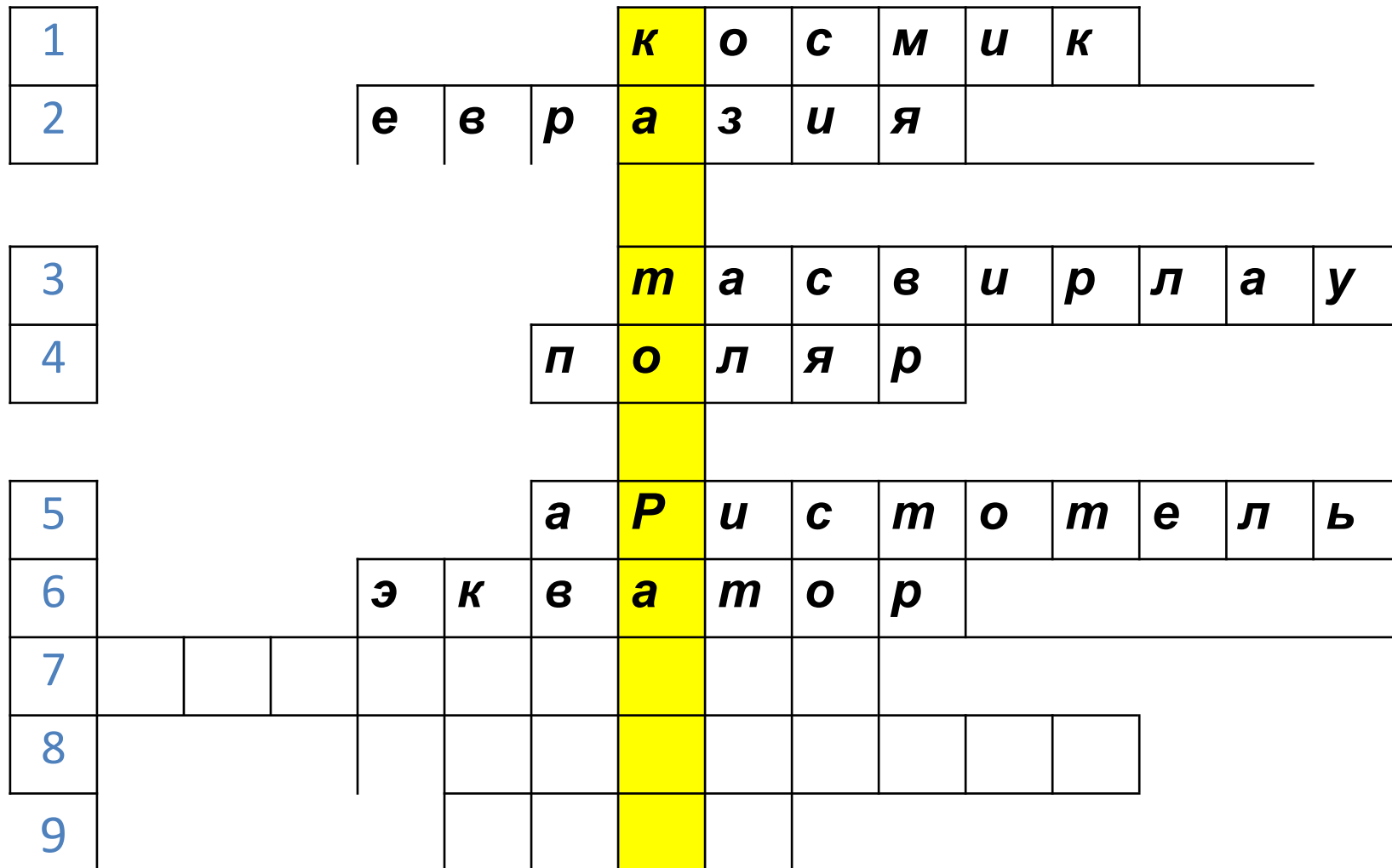
Географик кроссворд

6. Ике полюстан да бер үк ераклыкта ятучы
СЫЗЫК?

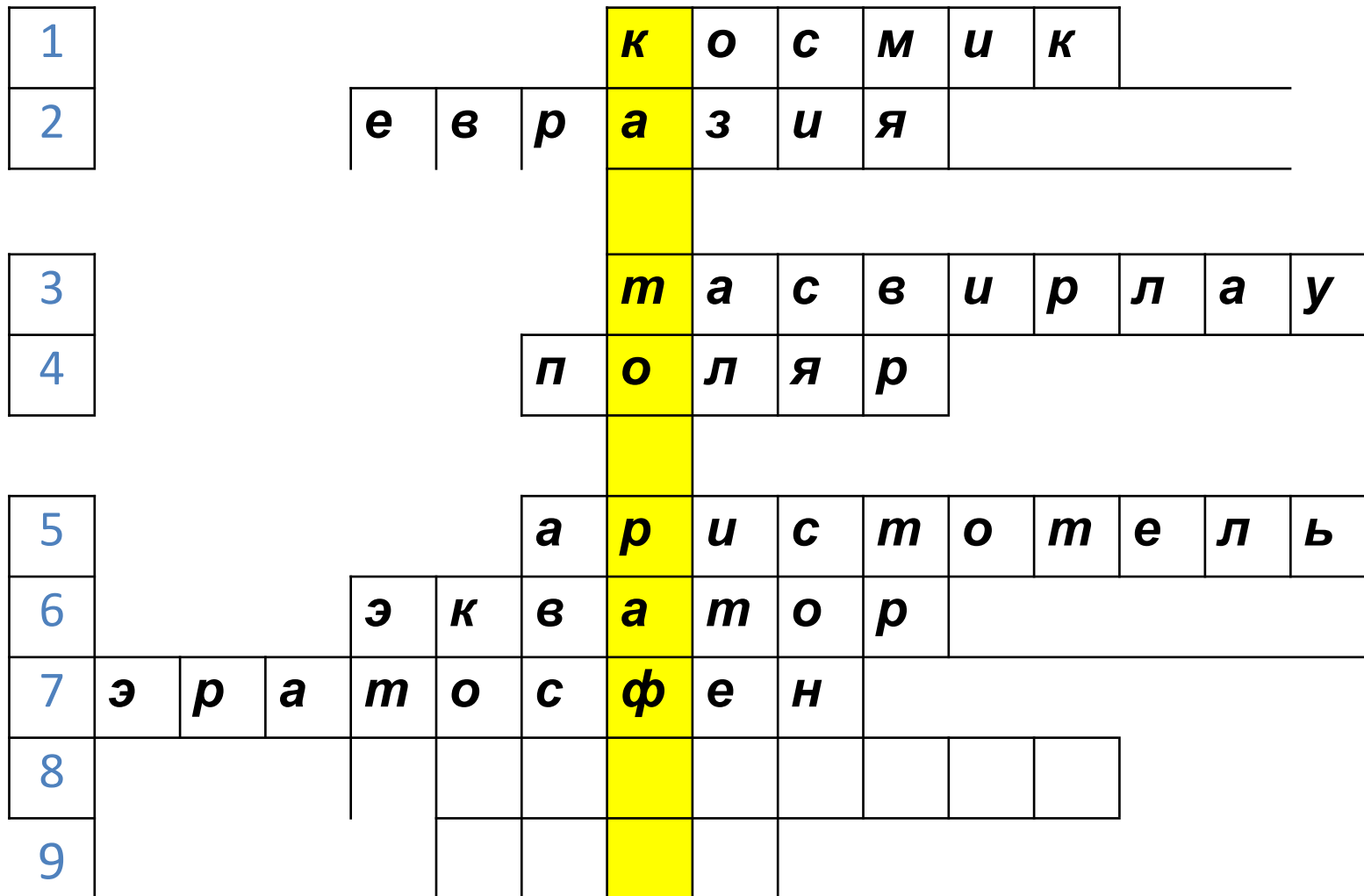
Географик кроссворд

7. География сузен беренче булып кулланган галимнең исеме

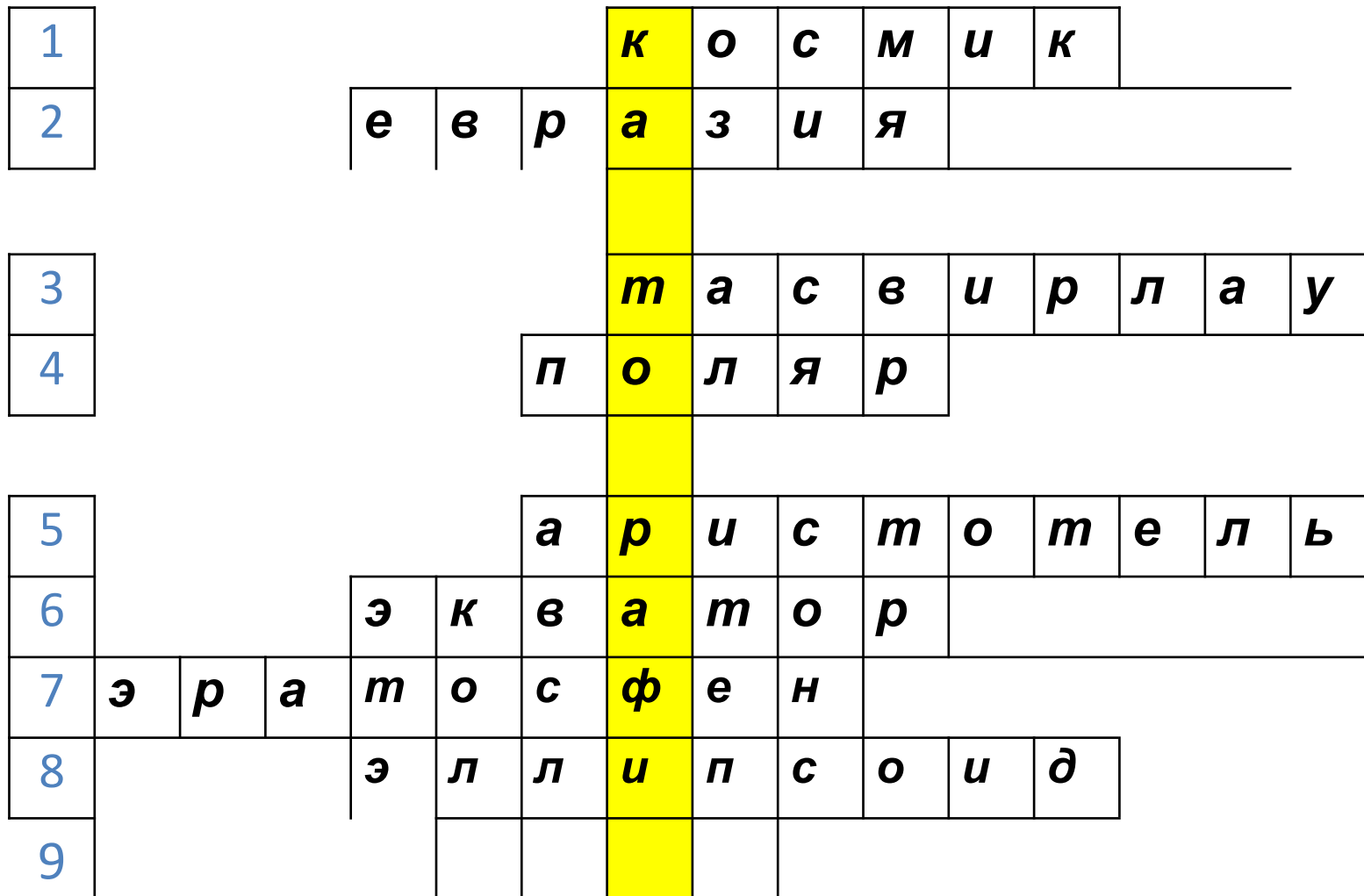
Географик кроссворд

8. Жирнең чын формасы.

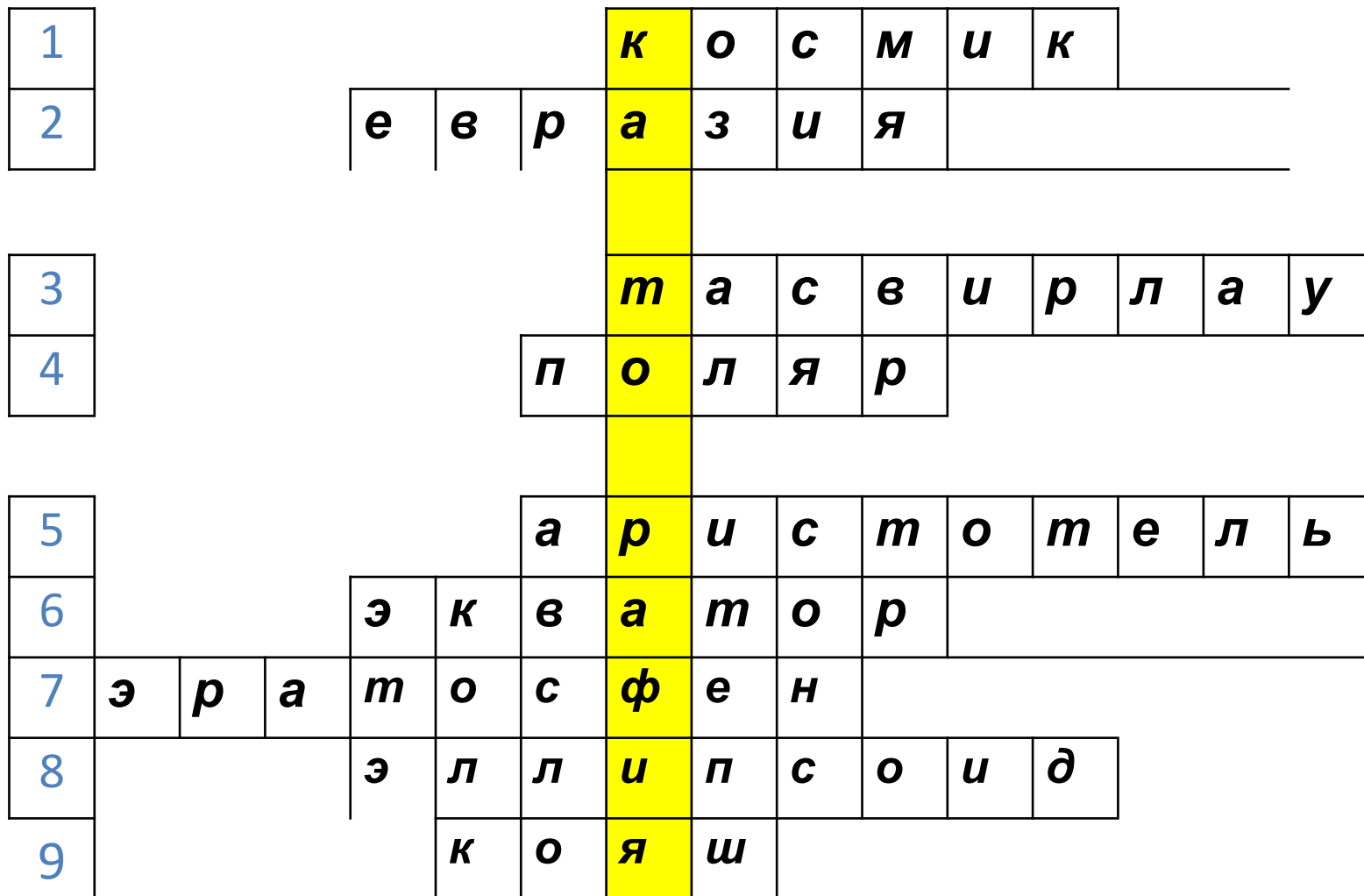
Географик кроссворд

9. Жиргә иң якын урнашкан йолдыз?

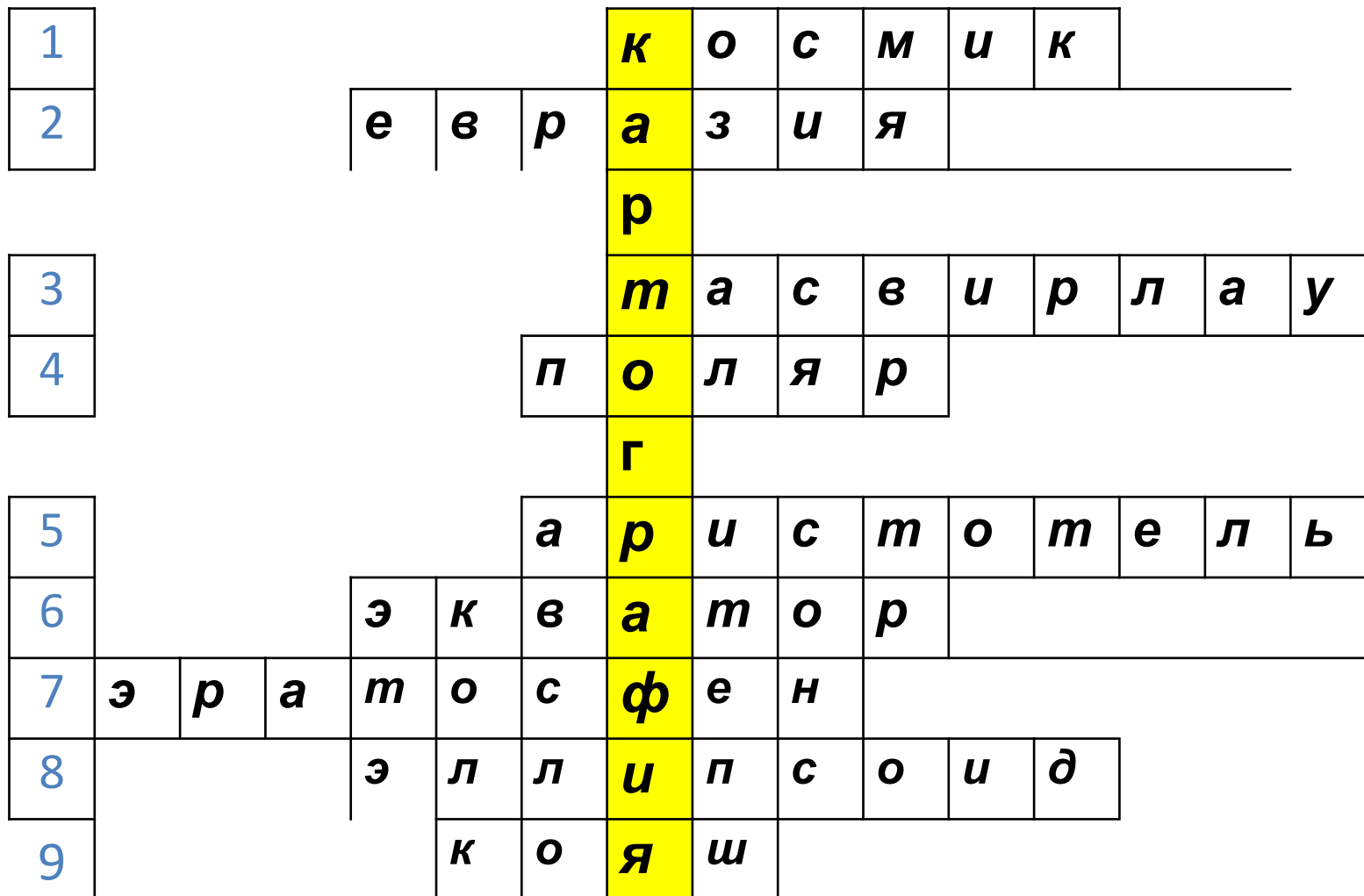
Географик кроссворд

Географик карталар төзү һәм аларны куллану
файдалану турындагы фән?

Географик кроссворд

Географик карталар төзү һәм аларны куллану
файдалану турындагы фән?

Молодцы!

Табышмак

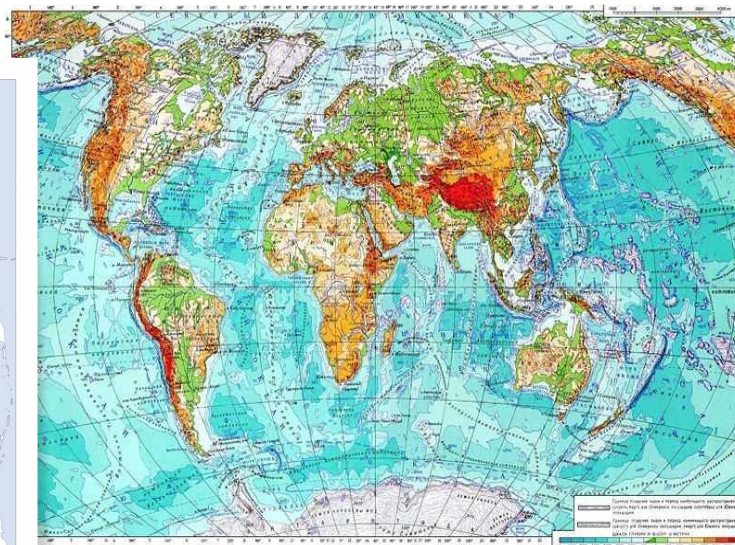
*Бер аякта басып тора,
Башын уңа-сулга бора ул.
Безгә илләрне күрсәтә,
Әйтеп кара нәрсә ул?*

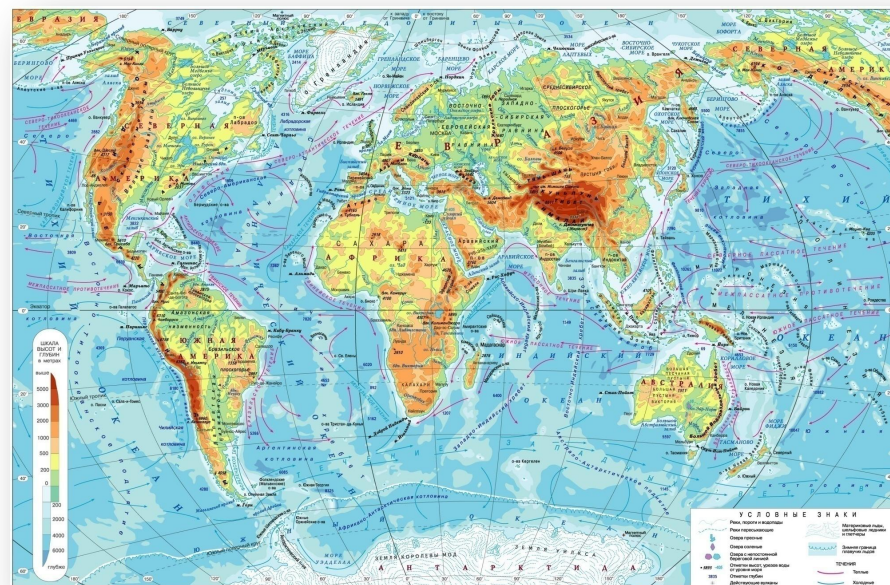
Табышмак

Диңгезе бар – суы юк,
Каласы бар – халкы юк,
Урманы бар – агачы юк.

карта

Уйлап кара!

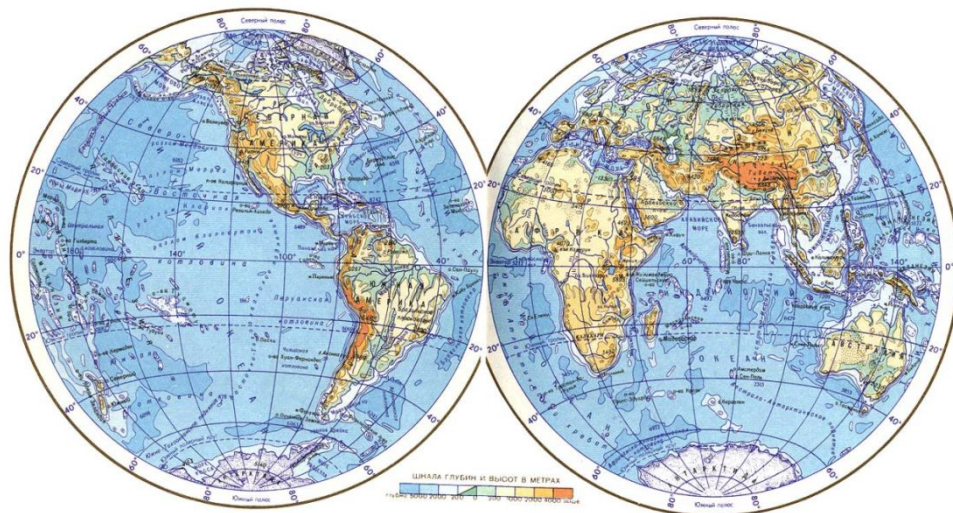

Әйдәгез рәсемнәргә карап бүгенге дәрес темасының
исемен әйтеп карыйк.

Бу дәрестә без нәрсәләр бн танышырбыз?

Глобус һәм географик карталар

Дәреснең максаты

- ***Глобус һәм географик карталар белән танышу. Алар арасындагы охшашлык, һәм аермалыкларны өйрәнү.***

Австралия

Джакарта
ИНДОНЕЗИЯ

Денпасар

Купанг

АРАФУРСКОЕ
МОРЕ

ПАПУА-
НОВАЯ ГВИНЕЯ

СОЛОМОНЫ
ОСТРОВА

Хониара

ТИМОРСКОЕ
МОРЕ

Дарвин

Залив
Карпентария

Уэйпа

КОРАЛЛОВЕ
МОРЕ

Уиндем

Теннант-Крик

Форсайт

Кэрнс

Брум

Маунт-Айза

Таунсвилл

Порт-Хедленд

Алис-Спрингс

Лонгрич

Рокгемптон

Карнарвон

Микатарра

Уилуна

Леонора

Джералдтон

Перт

Банбери

Албани

Эсперанс

Пенонг

Порт-Линкольн

Большой
Австралийский
залив

Брокен-Хилл

Аделаида

Мельбурн

Джелонг

Берк

Каннамалла

Сидней

Канберра

Ньюкасл

ТАСМАНОВО
МОРЕ

Брисбен

о. Тасмания

Хобарт

105°

120°

135°

150°

165°

40°

30°

20°

10°

Дәрес планы

- 1. Глобус
- 2. Географик карта
- 3. Дөньяның физик картасы

Нәрсә ул глобус?

Глобус – латин сүзе

Сез ничек уйлыйсыз, бу сүз ничек
тәржемә ителә?

Глобус (лат.) – ???????

Нәрсә ул глобус?

Глобус – латин сүзе

Сез ничек уйлыйсыз, бу сүз ничек
тәржемә ителә?

Глобус (лат.) – шар.

Глобус – Жир шарының модели.

Анда Жир өслегендәге барлык эре
объектлар — материклар һәм
океаннар, утраулар һәм
ярымутраулар, диңгезләр һәм
култыклар — бик нык кечерәйтәп
күрсәтелгән.

Беренче глобус

Мартин Бёхайм немец географы һәм сәяхәтчесе.

1492елда ул глобус ясый «Жир алмасы» (диаметры 0,54 м.)

Дөньядагы иң зур глобусны кайда ясаганнар?

- DeLorme исемле инновационн картографик оешманың 12,6 метрлык диаметрлы глобусы.

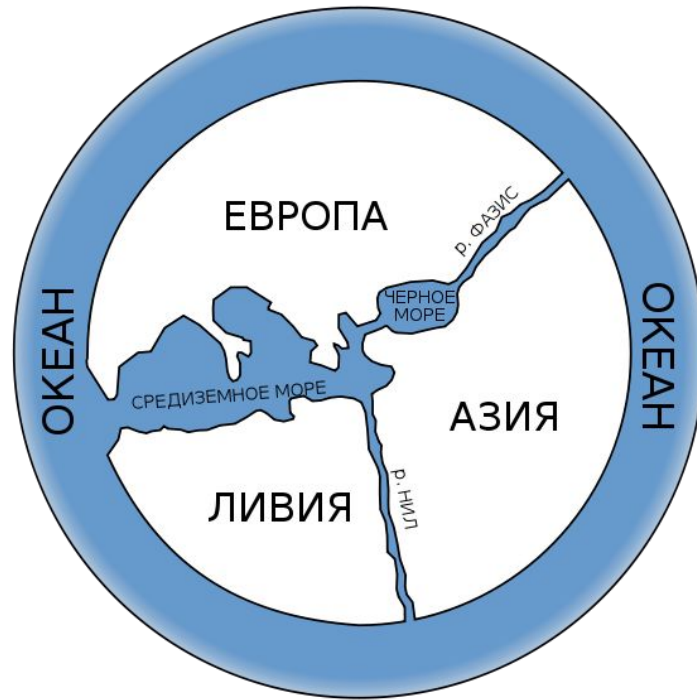
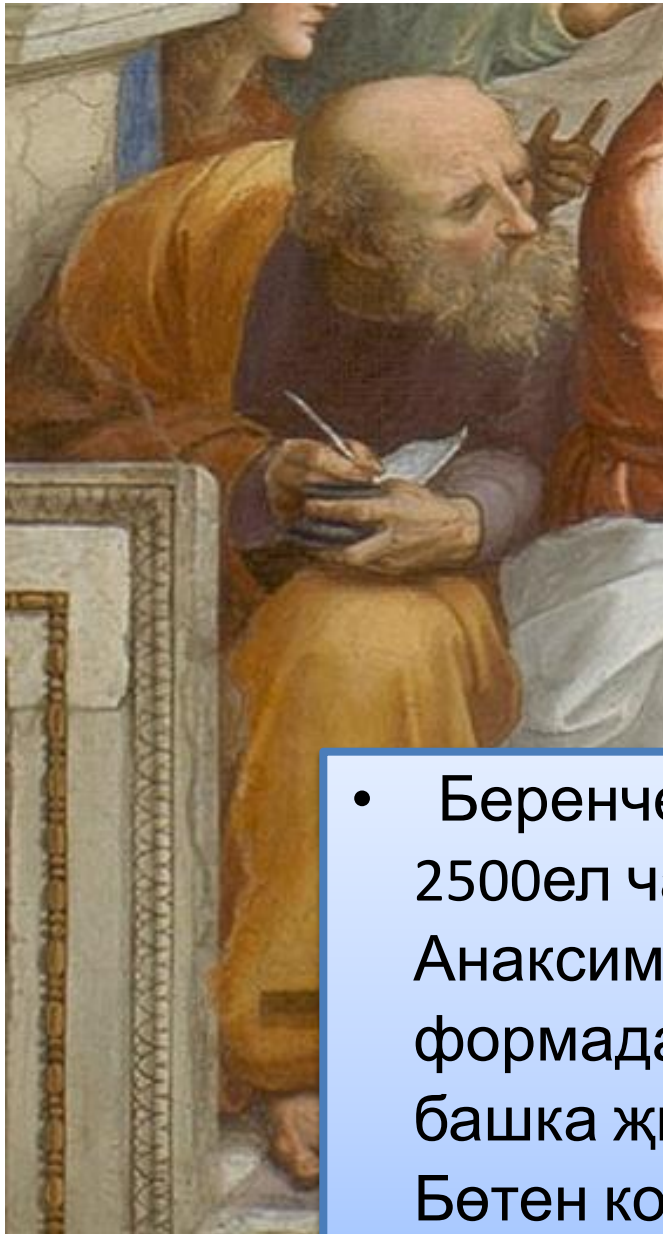
Глобус һәм географик карта

Глобус белән карта арасында нинди аерма

бар?

Глобус — Жирнең шарсыман модели, ә карта — яссы сызым.

- Беренче бөтендөнья картасын моннан 2500ел чамасы элек борынгы грек философы Анаксимандр төзи. Дөнья картасы түгәрәк формада. Узәгендә Греция сүрәтләнгән, ә башка җирләр аны әйләнәсендә урнашкан. Бөтен коры җир су бн әйләндереп алынган булган.

**КНИГА
БОЛЬШЕМУ ЧЕРТЕЖУ
ИЛИ
ДРЕВНЯЯ КАРТА**

РОССІЙСКАГО ГОСУДАРСТВА,

**ПОПРАВЛЕННАЯ ВЪ РОЗРЯДЪ И СПИСАННАЯ
ВЪ КНИГУ 1627 ГОДА.**

ИЗДАНИЕ ВТОРОЕ.

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.

Въ типографіи ИМПЕРАТОРСКОЙ Россійской Академіи.

1838.

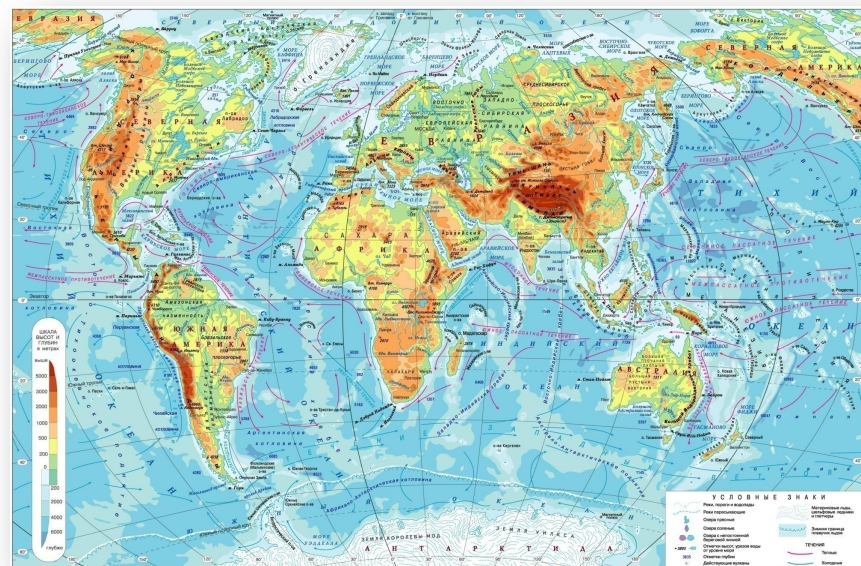
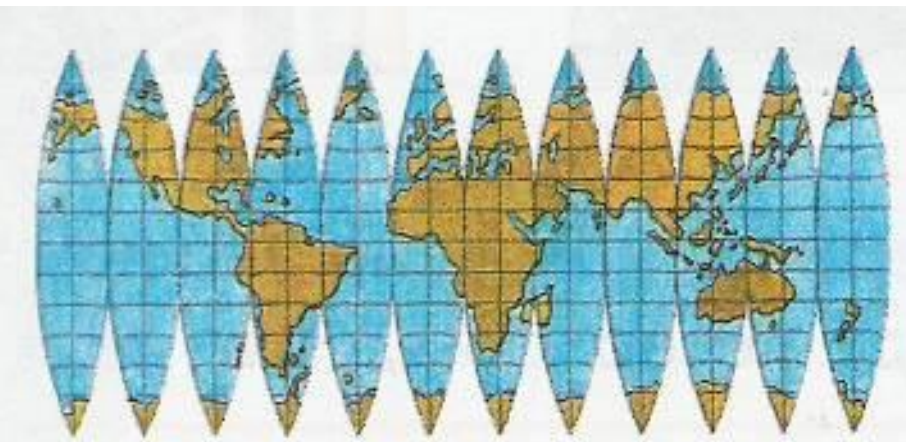
Иң беренче Россия географик картасы моннан 400 еллар чамасы элек төзелгән һәм “Зур сызым” дип атлган. Карта узе бүгенге көнгә кадәр килеп җитмәгән, шуңа да карамастан аның турында язылган китап сакланган. Бу карта Рус патшасы Иоанн Васильевич указы белән төзелә.

Глобус һәм географик карта

Карта — Жир өслеген кечерәйтөп сурәтлэгән сызым ул.

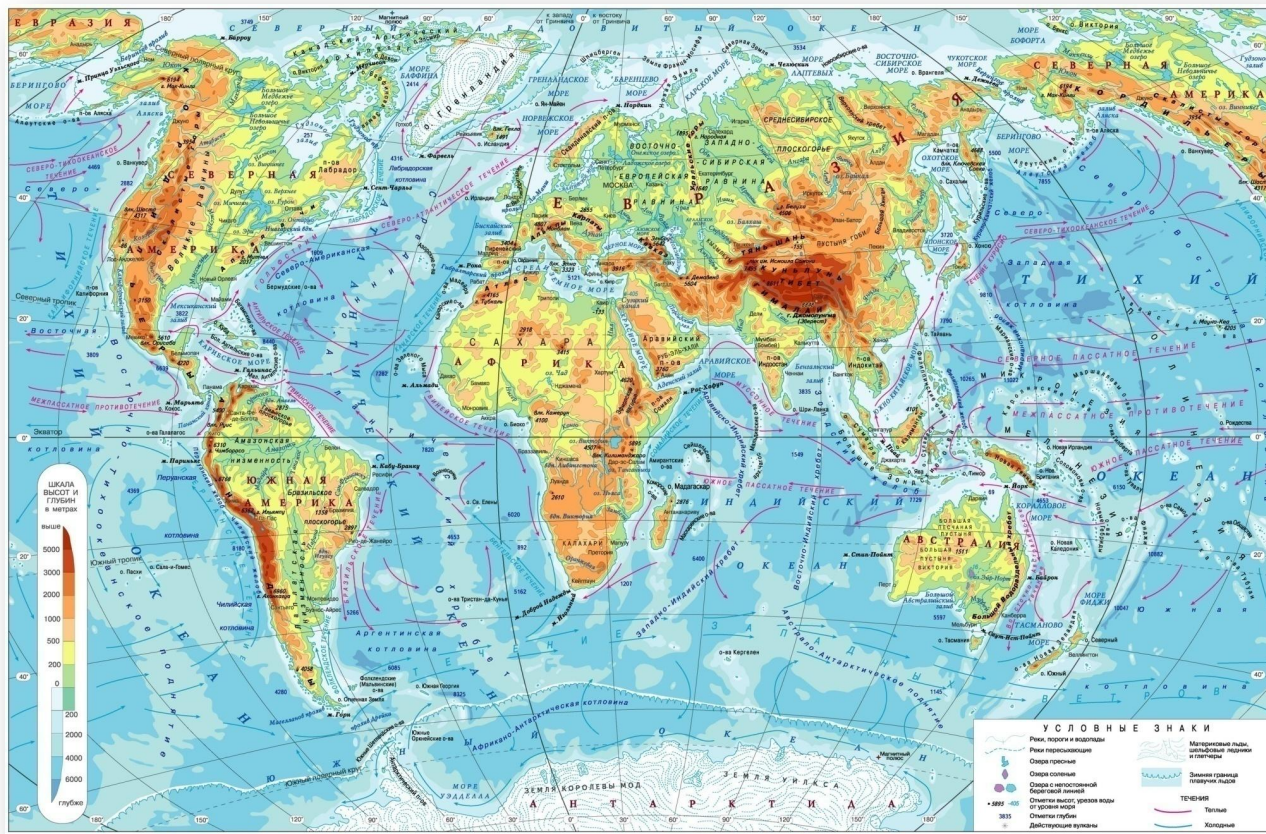
Глобуста да картада да бер үк нәрсә — Жир өслеге сурәтләннгән. Белгәнебезчә, Жир шар формасында һәм аны кәгазьдә бозмыйча күрсәтү мөмкин түгел. Шуңа күрә глобус белән чагыштырганда картадагы сурәتلәр бозылган. Картада Тын океанның төньяк өлеше аеруча бозылып күрсәтелгән. Күрәсезме? Анда Евразия һәм Төньяк Америка контурлары сузылып киткән. Моңа күнегергә һәм бозылыш турында онытмаска кирәк.

Сезгә нинди карталар таныш?

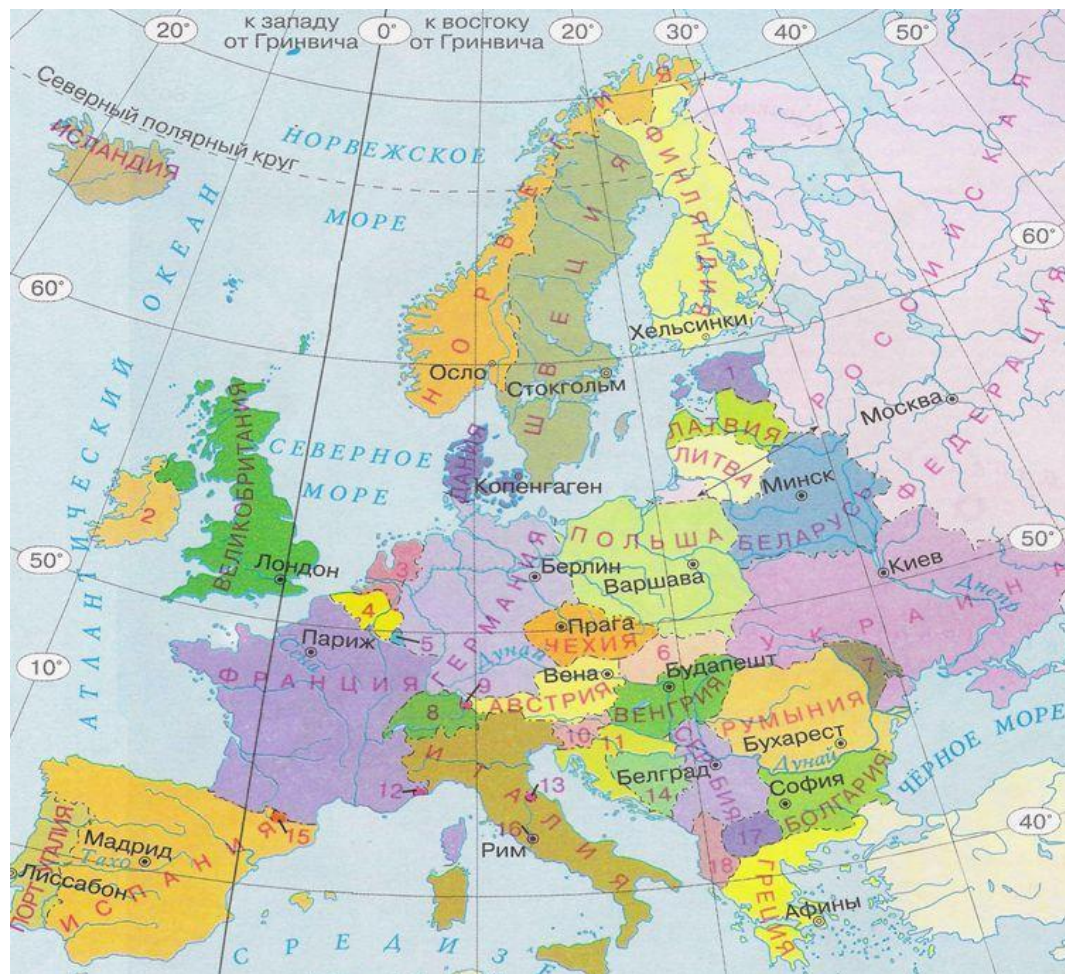

ФИЗИК КАРТА

- Дөньяның физик картасында бөтен Жир шары сурәтләнә. Бу бик яхшы, чөнки анда барлык материкларны һәм океаннарны күрәп була. Аның ярдәмендә без географик ачышлар һәм материклар табигатен өйрәнә алырбыз.

СӘЯСИ КАРТАЛАР

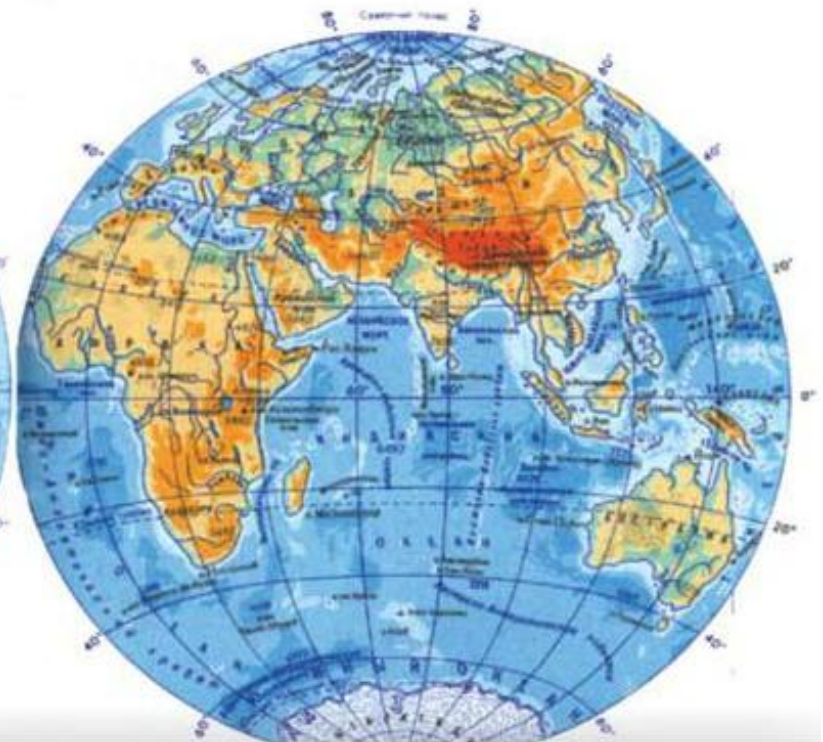
Сәяси карталарда илләрнең чикләре, башкалалары, шәһәрләре һ. б.курсәтелә

ЯРАМШАРЛАР КАРТАСЫ

ЗАПАДНОЕ ПОЛУШАРИЕ

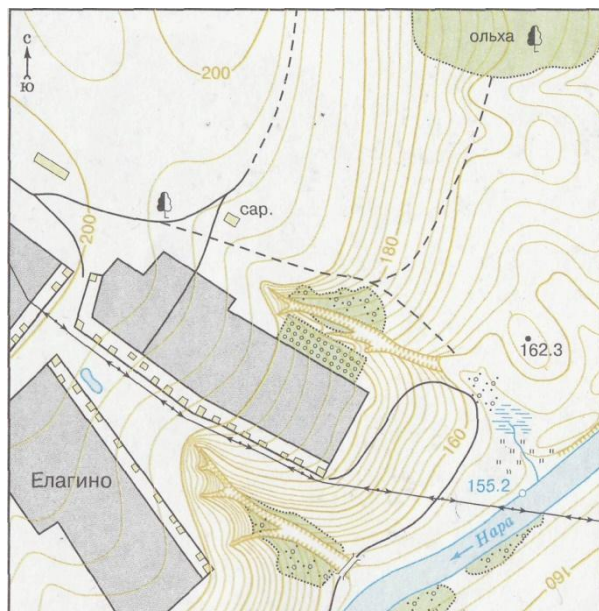

ВОСТОЧНОЕ ПОЛУШАРИЕ

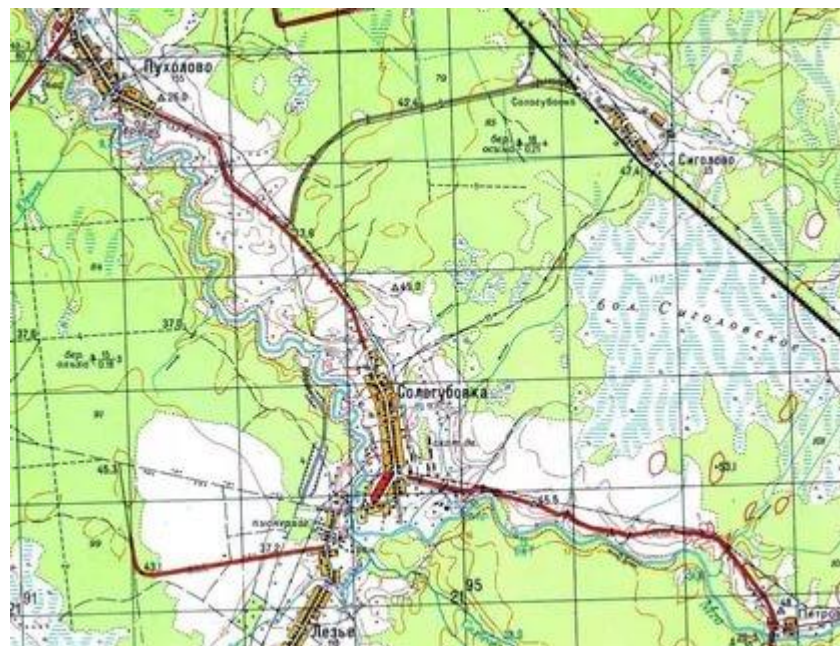

Бу картада жирнең ике ярымшары күрсәтелә, көнчыгыш һәм көнбатыш. Материклар һәм океаннарның сүрәте анда дөрөсрәк күрсәтелә.

УРЫННЫҢ ПЛАНЫ

ТОПОГРАФИК КАРТА

Карталарда бик төгәл итеп кайсы да булса урынның бер кечкенә өлешен күрсәткән сурәتلәр дә булырга мөмкин. Андый сурәتلәр **топографик карталар** һәм **урынның планнары** дип атала.

Сез рәсемдә жирнең нинди төр сүрәтләрен
күрәсез?

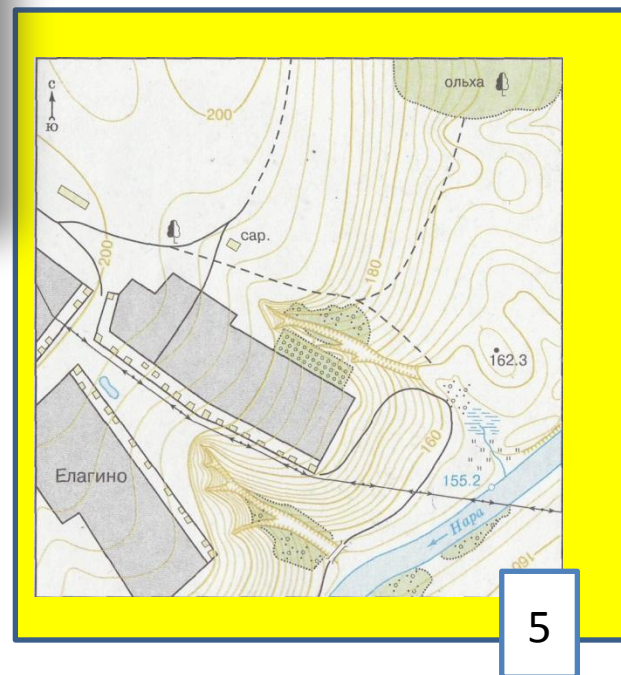
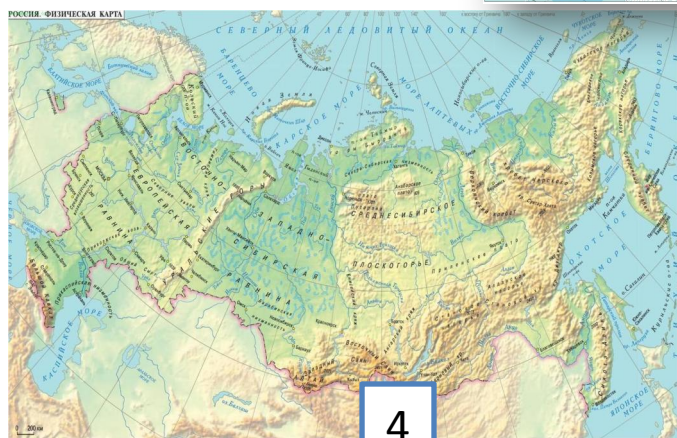
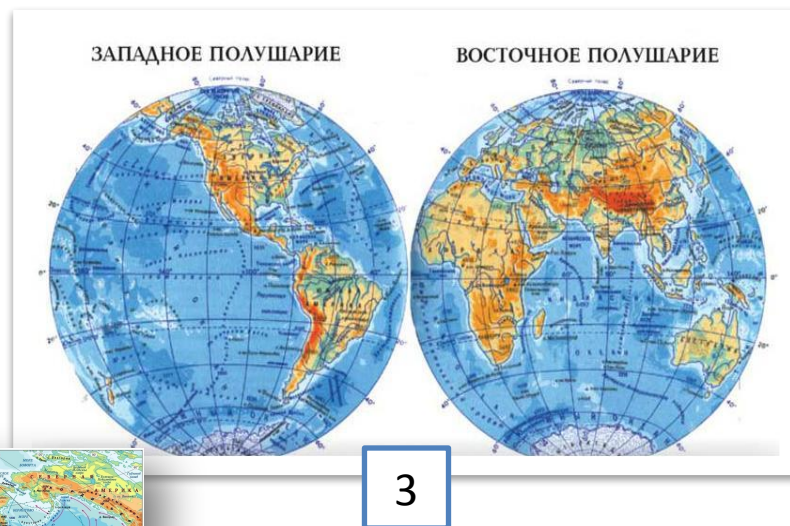
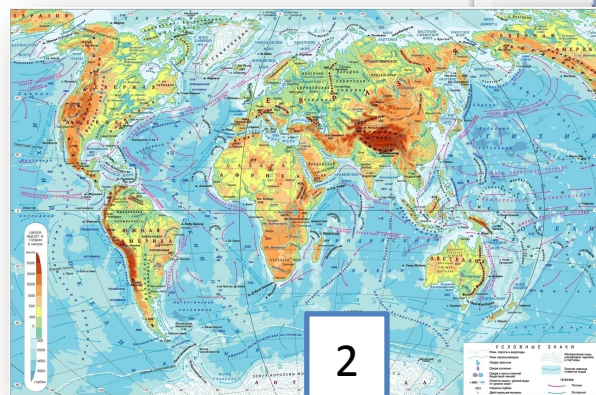
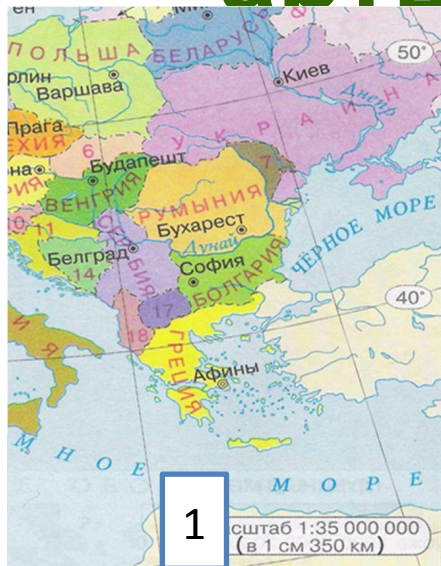

Молодцы!

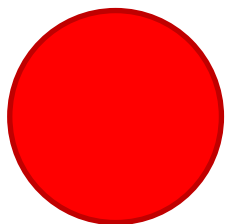
Кайсысы артык?:

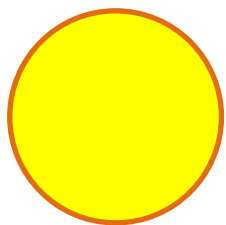
Рефлекси

Я:

Узегезггә билге кугыз
смайликны ясап бетереgez

«5»
ОТЛИЧНО

«4»
хорошо

**Спасибо за
работу!**